

לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא תהיה קדש מבני ישראל.

רמב"ם understands the first part of the פסוק as a prohibition against sexual intercourse between unmarried persons.

says: (נערה בתולה ב:י"ז) רמב"ם

אני אומר שזה שני בתורה אל תחלל את בתך להזנותה, שלא יאמר האב הואיל ולא חייבה תורה מפתה ואונס אלא שיתן ממון לאב, הריני שוכר בתי הבתולה לזה לבוא עליה בכל ממון שארצה או אניח זה לבוא עליה בחנם שיש לאדם למחול וליתן ממונו לכל מי שירצה, לכך נאמר אל תחלל את בתך להזנותה. שזה שחייבה תורה לאונס ולמפתה ממון לא מלקות בשאירע הדבר מקרה שלא מדעת אביה ולא הכינה עצמה לכך שדבר זה אינו הווה תמיד ואינו מצוי, אבל אם הניח זה בתו הבתולה מוכנת לכל מי שיבוא עליה גורם שתמלא הארץ זמה ונמצא האב נושא בתו והאח נושא אחותו שאם תתעבר ותלד לא יודע בן מי הוא. והמכין בתו לכך הרי היא קדשה ולוקה הבעול והנבעלת משום לא תהיה קדשה. ואין קונסין אותו שלא חייבה תורה קנס אלא לאונס ומפתה אבל זו שהכינה עצמה לכך בין מדעתה בין מדעת אביה הרי זו קדשה. ואיסור קדשה אחד הוא בין בבתולה בין בבעולה ולפיכך אמרו חכמים שהיוצא עליה שם רע בילדותה אין לה קנס כמו שבארנו שהרי זו בחזקת שהפקירה עצמה לדבר זה ברצונה.

The ראב"ד says:

א"א אין דעתי מסכמת לזה שאין קדשה אלא העומדת בקובה של זונות וכן אמרו בספרי לא תהיה קדשה אזהרה למזנה כענין שנאמר לא היתה בזה קדשה, ושם נאמר הקדשה היא בעינים על הדרך.

Rav Yosef Karo (כס"מ שם) says:

ואני אומר שאין הכרע מדברי ספרי שאין נקראת קדשה אא"כ יושבת בקובה של זונות דכל שהיא מוכנת לזנות עם כל הבא אליה מיקריא קדשה שהיא לשון מזומנת לכך וזו היא שקראו בספרי מזנה שע"י שהיא מוכנת לכל גורמת שיתעוררו בני אדם לזנות.

The רמ"א (ה) קע"ז:ה) says:

רשאין הצ"ד לקנוס הזונות כדי לעשות גדר ומעשה צאמת שזנתה עם הכומי וחמכו את חוטמה כדי לנוול.

(כ' בשו"ת בית אפרים אה"ע מ"א, וז"ל, ובכסף משנה כתב דיש לדקדק דמשמע מדברי רבינו הכא דאינו לוקה משום קדשה אא"כ היא מוכנת לכל ובפרק א' מהל' אישות כתב כל הבעול אשה לשם זנות בלא קידושין לוקה מן התורה לפי שבעל קדשה עכ"ל הכס"מ. ונראה לענ"ד דיש לדקדק דמבואר מדבריו הכא דלוקה הבעול והנבעלת ובפ"א הזכיר רק שהוא לוקה, משמע דהיא אינה במלקות. ולענ"ד דבמהרי"ט ריש קידושין ביאר הטעם הא דלוקה הבעול אע"ג דלגבי דידיה אקראי בעלמא הוא, מ"מ חזקתו של כל אחד גורם להווייתה שתהא קדשה. ועפ"ז י"ל דאיכא תרי גווני קדשה חדא כגון שבאו עליה הרבה בנ"א לשם זנות ואידך כגון שהכינה עצמה לכך מתחילה והפקירה עצמה וע"י שם במהרי"ט. ונ"מ דאם הכינה עצמה גם היא לוקה מיד בביאה ראשונה שמיד נעשית קדשה אבל אם באו עליה אנשים הרבה ולא הכינה עצמה אע"פ שהאיש הבא עליה לוקה מיד אבל היא אינה לוקה עד שתתפרסם לקדשה ולפי זה בפ"א מיירי לענין מלקות דידיה כתב שפיר דאע"ג דלא הכינה עצמה אבל לענין שתלקה גם היא בעיני הכינה עצמה...ע"כ ועיי"ש. ע"ע שו"ת שו"מ מ"ת ד:ע"ב, שאילת יעב"ץ ב:ט"ו. ע"י שבת י"ג ע"ב, קדושין פ"א ע"א, ילק"ש קס"א, סנ' ע"ה ע"א, שו"ת שבו"י ב:ק"י"א, ב"ר ס"ה:כ"ב, איתא בשמו"ר ט"ז:ב, וכן האשה נקראת גפן שנאמר אשתך כגפן פוריה. אמר הקב"ה אל תאמר הואיל ואסור לי להשתמש באשה הריני תופסה ואין לי עון או שאני מגפפה ואין לי עון אני נושקה ואין לי עון. אמר הקב"ה כשם שאם נדר נזיר שלא לשתות יין

אסור לאכול ענבים לחים ויבשים ומשרת ענבים וכל היוצא מגפן היין אף אשה שאינה שלך אסור ליגע בה כל עיקר שכן שלמה אומר, היחדה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה. כן הבא על אשת רעהו לא ינקה כל הנוגע בה... וכל מי שנוגע באשה שאינה שלו מביא מיתה על עצמו. ע"כ. כ' בס' יערות דבש א-ג, עמ' ס', וז"ל, שמעו נא גוי קדוש אשר קדושתו בהתרחק מעריות וביחוד לבל יקרב אל הטומאה. זכאי חולקיכון קדושי עליון אשר משמרים עצמם מאשה נדה אפי' בנגיעה ושיחה ופרישות, ואיש העובר על זה הוא מתועב בעיני הבריות. ברוכים אתם לה' ומחניכם יהי' קדוש. אבל למה תפסתם החבל במקצת אשר יזהר איש מאשתו הנדה בכל מיני הרחקות, ובתולה נדה יבוא המיועד לה הנקרא חתן אל הנערה הנקראת כלה והיא נדה לא טהרה מטומאתה והוא יחבקנה וישק לה, אין אומר דבר, ואדרבה, כל אשר לא יעשה כן הוא בחזקת כסיל ושוטה... אוי לי אמי כי ילדתני לראות הפרצה הזאת בדור הזה. וכי יש חילוק בין אשתו נדה או בתולה נערה פנויה... ואם לפי דעת הרמב"ם וסייעתו, וכן פסק השו"ע בהדיא יו"ד קנ"ז:א אם יאמר חבוק ונשוק לנערה נדה או מות תמות, חייב אדם למסור עצמו להריגה טרם יעשה כזאת כי היא בכלל גילוי עריות אשר קיי"ל יהרג ועל יעבור. וכמה הפליג הרמב"ן להחמיר ברופא אם מותר למשמש לאשתו נדה בדופק במקום סכנה ואין שם רופא אחר, ודעתו להחמיר דהוי בכלל גילוי עריות יהרג ועל יעבור... היש תירוץ ואמת'לא בעולם בדבר זה... והמפקפק בזה הוא מין רשע ואפיקורס, ודבר ה' ביזה...מה נאמר ומה נדבר באיסור נדה כזה, מלבד גירוי יצה"ר בקישוי עצמו לדעת, מוציא ז"ל, בעו"ה, אף כי איסור כזה האמור בתורת משה להדיא והוא לאו שלוקין עליו...מי הוא איש חכם ונבון וידע לומר תירוץ על זה או איזה דרך היתר יאמר לי...ע"כ, כרתי ופלתי קצ"ה:ו. עי' בס' אורחות חיים בהגהות מהרש"ם סי' תקנ"א אות ל' שהביא דברי העקדה שער כ' שנשאל במקומות דשכיחי פרוצים בעריות ורצו ב"ד להושיב זונות פנויות כדי שלא יכשלו באשת איש, והשיב כי כל חטא גדול שנעשה שלא ברשות ב"ד כל ישראל נקיים אבל חטא קטן הנעשה ברשות ב"ד הוא חטאת כל הקהל. זה היה עון סדום ופילגש בגבעה. וסיים כי מי שלא יקבל זה בדעתו אין לו חלק ונחלה בתורת ה'. לא עלה על דעת מאן דהוא להתיר לבתולות לטבול במקוה כדי שלא יכשלו בעון נדה החמורה וידונו בפנויה גרידה. עי' שו"ת הריב"ש סי' תכ"ה. וז"ל שם. שהרי ביאת הפנויה אסורה אף שלא במי נדתה לדברי הרמב"ם מן התורה ויש בה מלקות כל שהכינה עצמה לכך ר"ל להבעל בדברך זנות והרי היא בכלל קדשה אע"פ שאינה יושבת בקובה של זנות ולא הפקירה עצמה לכל. ולדברי החולקים עליו ואומרים שאין בביאת הפנויה לא לאו ולא מלקות מ"מ יש בביאתה אסורא דרבנן שהרי גם יחודה של פנויה אסור מגזרת ב"ד של דוד כל שכן ביאתה. גם יש מי שאומר שיש בביאת הפנויה אסור תורה אף אם אין בה לאו ולא מלקות והוא אסור עשה דכי יקח איש אשה ובעלה, אמרה תורה כשירצה לבעול יבעול בקדושין...ומה שמורגל בפי ההמון פלוני פנויה מותרת, אמת הוא שמותרת ע"י נשואין וכן בזנות אין בה זיקת הבעל...אבל אם הם רוצים לומר שמותרת לגמרי אפי' בזנות ושואין בה אפי' איסורא דרבנן טעות הוא בידם...חלילה שחז"ל יניחו קדשה ויתירוה ואף אם תהיינה טובלות לנדותן והכתוב צווח לא תהיה קדשה מבנות ישראל...כיון שהפנויה אסורה כמש"כ, אדרבה אם היתה טובלות תהיה בה מכשול שהיו מקילין באסורה כיון שאין אסורה אלא מדרבנן. ע"כ, עי' ב"י יו"ד סו"ס קפ"ג, שו"ת מהרש"ם ח"ז סו"ס ק"ד, שו"ת משיב דבר יו"ד מ"ג, שו"ת דרכי שלום נ"י, שו"ת באר חיים מרדכי יו"ד מ', שם ב: יו"ד כ"א, שם ג:אה"ע מ"ט, שו"ת זכרון יוסף שטיינהרט או"ח י"ז, דרוש הצל"ח כ"ט, שו"ת מהר"י אסאד או"ח צ"א)

Even if a woman, in violation of halacha, would go to the Mikvah, premarital intercourse is prohibited. explains (אישות א-ד) רמב"ם:

קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובעלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה. כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר כי יקח איש אשה ובא אליה. וליקוחין אלו מצות עשה של תורה הם...קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה ובעל אותה על אם הדרך והולך לו, וזו היא הנקראת קדשה. משנתנה התורה נאסרה הקדשה שנאמר לא תהיה קדשה מבנות ישראל. לפיכך כל הבעל אשה לשם זנות בלא קידושין לוקה מן התורה מפני שבעל קדשה.

(כ' הראב"ד שם, וז"ל, אין קדשה אלא מזומנת והיא המופקרת לכל אדם אבל המייחדת עצמה לאיש אחד אין בה לא מלקות ולא איסור לאו והיא הפילגש הכתובה...ע"כ. עי' מגיד משנה שם, שו"ת מחנה חיים אה"ע ב:כ"א)

(ל"ת שני"ה) ספר המצות explains further in his רמב"ם:

הזהיר שלא לבא על אשה בלא כתובה וקדושין...וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות... (עיי"ש)

(כ' הרמ"א יו"ד של"ד:א, ומנדין למי שהוא חייב נדוי ואפי' יש לחוש שעל ידי כן יצא לתרבות רעה אין לחוש בכך.ע"כ. עי' ט"ז ונקדה"כ שם, שו"ת תשב"ץ ב:מ"ז, כ' בשו"ת הרדב"ז קפ"ז, וז"ל, שאלת ממני, אודיעך דעתי באלו הפריצים העוברים עבירות ביד רמה ובשאת נפש וכשבאים ליסר אותם אומרים שימירו, האם ניסר אותם ולא נחוש או לא. כל ימי אני מצטער על זה...ועל זה אני מתפלל בכל יום שלא תארע תקלה על ידי אבל מ"מ אגיד לך דעתי בזה. לכאורה הי' נראה לומר להניח אותם לעבור על קצת מצות כדי שלא יעברו עך כל גופי התורה...וא"ת הא ניחא שלא נתיר אנו דבר של איסור אבל לא ניסר אותו ולא נמחה בידו מפני חששא זו, הא ודאי ליתא, שהרי כולנו ערבים זה לזה וקרא כתיב, ואם העלם יעלימו וגו'. ותו שאם באנו לחוש לזה תתבטל התורה לגמרי כיון שיתפרסם הדבר שבשביל חששא זו אנו מעלימים עינינו מהרשעים בני עולה יוסיפו לחטוא וירבה הגזל והחמס והניאוף וכיוצא בזה ולא מתקיים התורה אלא בשרידים. ולכן ראוי לעשות המוטל עלינו ואם יצא יצא... ואע"ג שכתבתי כל זה להלכה מ"מ יש למנהיג הדור להיות מתון בדברים כאלה לפי שאין כל האנשים שוין ולא כל העבירות שוות...ע"כ. (ועיי"ש)

שו"ת הרשב"א המיוחסת להרמב"ן רפ"ד, הובא גם) רבינו יונה (wrote the following to רמב"ן:
(בכתבי רמב"ן ח"א עמ' שפ"א-שפ"ב):

הגיעני שאלתך בענין הפלגש להודיעך בה דעתי ע"ד אמת...לא ידעתי במה יסתפקו בה דודאי מותרת היא כיון שיחדה לעצמו שלא נאסרה אשה בזנות לישראל אלא ממדרשו של רבי אליעזר בן יעקב (יומא י"ח ע"ב) נמצא אח נושא אחותו ואב נושא בתו ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה. אבל כשנכנסה בביתו והיא מיוחדת וידועה לו, בניה נקראים על שמו ומותרת...שמא תאמר מן התורה היא מותרת ומדבריהם הוא דגזור, וכי באיזה מקום הוזכרה גזירה זו בתלמוד ואיזה בית דין נמנו עליה ובאיזה זמן נשנית משנה זו...ואתה רבינו ה' יחיך, במקומך תזהירם מן הפלגש שאם ידעו ההיתר יזנו ויפרצו ויבואו עליהן בנדותן.

writes: (שערי תשובה ג:צ"ה) רבינו יונה

והנה ראית גדול עונש המייחד לו פנויה לזנות כי נאמר על זה (ויקרא י"ט:כ"ט): ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה. והבא על הפנויה פעם אחת דרך מקרה לוקה מכת מרדות מדברי סופרים, מלבד המכשלה הגדולה והרעה אשר תמצא את הבאים אל הפנויה, כי היא בושא לטבול מטומאת נדתה במי נהר או מקוה מים פן יגלה לרבים קול זנותה. על כן תהיה בנדתה, טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה.

(ע"ע שם:צ"ד)

writes: (ד:שי"ד) רשב"א

שאלת על ראובן שהכניס בביתו את דינה בת יהושע לרצונה ולרצון אביה ואמה לשמש ולעבוד לו, וראובן זה עברו עליו עשר שנים ולא נתעברה אשתו ולא היה לה בן ובהיות דינה בביתו פתה אותה ושכב עמה ונתעברה ממנו. וכשהרגיש ראובן בדבר קידש אותה וכתב לה כתובה...תחילת כל דבר צריך אני לומר שהדבר אסור ומכוער הוא. אסור מפני שעובר בלאו דלא תהיה קדשה ומשום אל תחלל את בתך להזנותה ויש בו איסורא דאורייתא. ומכוער משום דקודם מתן תורה אדם פוגע אשה בשוק ואם נתרצו שניהם בוועלה ומקיימה לו לאשה או נתן לה שכרה והולך לו. כיון שניתנה תורה נתחדשה הלכה

שהרוצה לישא אשה יעשה בה מעשה לקדש אותה בכסף ושיכתוב לה כתובה ויעשה חופה... כל שכן שאין מותר לישא אשה דרך פתוי והפקר... והנה אני לא באתי להתיר להראות פנים שיהא מותר לישא בת ישראל לפלגש, כל שכן על אשתו הכשרה הנשואה לו בקידושין, שהרי משנתנה תורה נתחדשה הלכה ואסרה הפלגש והיא אשה המזומנת לו בלא כתובה וקידושין... (עיי"ש)

The (שו"ת הרא"ש ל"ב:י"ג) רא"ש writes:

עוד ילמדנו בכל הני דאמרינן לא יכנוס מהו להכניסה הנטען לביתו לשמשו? ונראה דלא, וכל שכן בארץ הזאת שרגילין להתיחד עם הפנויות אשר אתם בבית ודבר מכוער הוא להחזיק הקול. ופנויה המשמשת בבית ראובן ויצא קול שמתיחד עמה אם יכולין בני משפחתה למחות שלא תעמוד אצלו כי הוא פגם להם שתהיה פלגשו. תשובה... ופנויה המשמשת בבית ראובן ויצא קול דלא פסיק שמתיחד עמה לא מיבעיא בני משפחתה שיכולין למחות אלא בית דין כופין אותו להוציאה מביתו כי דבר ידוע שהיא בושא לטבול ונמצא שבועל נדה.

(שו"ת זכרון יהודה י"ז) אשר בן שלמה wrote to his nephew ר' יהודה בן הרא"ש:

ודע גבירי, כי יש כאן בני אדם שאומרים לבער מן העיר נשים מופקרות מפני שאומרים שעוברות על לאו דלא תהיה קדשה ועוד שאין טובלות ומכשילין לבני אדם בכרת. ויש אומרים מוטב שישארו בעיר ואל יתערבו זרע קודש בבנות ניכר ויבוא לידי סכנת נפשות. הודיעני דבר מי יכשר? אין הלכה כיש אומרים כי בזונות ישראל יש לאו וכרת ומוטב שיסתכנו הגופים מן הנפשות.

(שו"ת סי' ה') מהר"י מיניץ writes:

...שרבו עלינו פריצי הדור בע"ז באופן שבדינינו בדין ישראל אי אפשר מלרעות זונות. ולא זו בלבד אלא שמשכירות להן בתים ברחובותינו. ויש פרץ ויש צווחה מצדינו בחוצתנו. ואין משגיח כי יד הפריצים תקפה עלינו ואימתן מוטלת על הבריות מכמה אנפי. והרבה פעמים רצו אנשי מעשה ויראי ה' לעמוד בפרץ ולגדור גדר ע"י עש"ג בסוד ע"י החוקרים ודורשים ולא יכלו להשיג בסיבה שנראה לערלים שהדבר הזה מצוה להושיב זונות בשוקים וברחובות ובכל פינות הבתים כדי להצילם מעבירה יותר חמורה איסור אשת איש.

(כ' הרדב"ז ד:רכ"ה, וז"ל, והוי יודע שאפי' הרמב"ן המתיר אם היה בזמנינו זה שהם פרוצים בשפחות ובביאות אסורות היה גם הוא אוסר. ע"כ. ואמת הוא כי הרמב"ן בתשובתו כ' שאע"פ שמעיקר הדין הדבר מותר, "במקומן תזהירם מן הפילגש שאם ידעו ההיתר יזנו ויפרצו ויבואו עליהן בנדותן." ועל דברי הרדב"ז כ' מהר"י מסלתון בשו"ת וזאת ליהודה אה"ע סי' ז', וז"ל, ואם הרדב"ז ז"ל שכתב כן בזמנינו כ"ש אנו בזמנינו זה דבעוה"ר הדור פרוץ יותר ויותר והחופשיות פרצה ופשטה המספחת וניח"ל בהפקרא ושביק התירא ואכיל איסורא יש לחוש ביותר ולא להתיר להם. ע"כ. כ' בשו"ת אחיעזר ג:כ"ג, וז"ל, ובכלל בפילגש דהיתרא נחלקו גדולי עולם והחמיר בזה הריב"ש והיא פרצה גדולה בקדושת האישות ובפרט בימינו אלה שתמלא הארץ זמה. ע"כ. ואם כך בדורות שלפנינו, מה נאמר אנו בדור פרוץ זה שמשוקע הוא במ"ט שערי טומאה. לכן ברור הוא שאפי' כשמדובר במקרים מיוחדים צריך כל פוסק לישב שבעה נקיים טרם יתיר דבר שיראה תמוה בעיני ההמון ומה גם שיאמרו כבר התירו פרושים וכו'. ע"ע אגרות ר' חיים עוזר שצ"ה-שצ"ז, שו"ת הר"ן ס"ח, ס' צדה לדרך לר' מנחם אבן זרח ג:א:ב)

The halacha forbids a couple to engage in sex without being married. This prohibition applies even when both parties consent and there is no element of rape or seduction.

(עי' מגיד משנה אישות א:ד דהבא על הפנויה שלא לשם אישות עובר בעשה דרחמנא אמר כי יקח איש אשה ובעלה וכשירצה לבא עליה יהיה באישות. עי' שו"ע אה"ע כ"ו, שו"ת אג"מ ד:ק"יח. כ' בשו"ת מהר"ם לובלין סי' ט"י, וז"ל, וק"ו איסור הבא על הנכריה בעצמה שאינה מצוה ממצות התורה אלא מדברי קבלה

או מדרבנן שגזרו עליה משום נשג"ז כמבואר בכל הפוסקים... ובפרט בזמנינו זה בעו"ה שרבים נכשלים בעבירה זו שאין להחשיבה כמומר לתיאבון ע"כ. ידוע בשערים המצוינים בהלכה המחלוקת בין הרמב"ם אישות א:ד ומלכים ז:ד, הסובר שפילגש מותר רק למלך, והראב"ד והרמב"ן בתשובות הרשב"א המיוחסת סי' רפ"ד שפילגש מותר גם להדיוט. לפי הריב"ש סי' שצ"ה והרדב"ז ד:רכ"ה אליבא דהראב"ד אין לאו אבל יש איסור דרבנן. ועי' בשו"ת שארית הצאן להגאון ר' יוסף בן נאיים סי' ט' שאסף עוד מתירים. ועי' שו"ת הר"ן סי' ס"ח, צידה לדרך מאמר ג' כלל ראשון פ"ב, ב"ש כ"ו:ב, שו"ת הרד"ך בית ט' חדר ח', שו"ת בנימין זאב קי"ד. ועל יסוד זה בנה הגאון ר' דוד זינצהיים זצ"ל בעל ס' יד דוד שהיה אחד מגדולי התורה בדורו והיה ראש "הסנהדרין" בצרפת שנוסד מטעם נפוליון לפתור שאלות שונות בחיים הדתיים בישראל וביחוסו לעמים, את היתרו בתשובה אחת הנדפסה בשו"ת בית נפתלי להגאון ר' נפתלי שווארץ סי' מ"ה במי שיש לו אח שנעלם מקומו איה, אם יש להתנות בשעת קדושין שאם יעדר בלא זרע קודש שיהיו הקדושין בטלין כמו שפסק רמ"א גבי מומר באה"ע קנ"ז:ד דאין לחוש לבעילת זנות מטעם דהוי כמו פלגש דשריא לדעת רוב פוסקים. והחליט הגאון הנ"ל הלכה למעשה דגם בנאבד האח יכול לקדש בתנאי ולא חיישין לבעילת זנות ושרי מה"ט, וזהו דעת מהרד"ך, דדוקא היכא שהיתה דעתו מתחילה לשם אישות גמורה ולא לשם פלגש, בכי האי גוונא אי נמצאו הקדושין בטלים למפרע הוי בעילתו בעילת זנות, דהא דעתו היתה על הקדושין והקדושין בטלין, אבל אם מעיקרא דעתו לכך, אי יהיו הקדושין קדושין גמורים, תהי בעילתו לשם אישות, ואי לא להוי קדושין, תהוי פלגשו ומיוחדת אליו, לא הוי בעילתו בעילת זנות, יעיי"ש מלתא בטעמא. וכתב עוד שם וז"ל, וכן נעשה איזה פעמים מעשה במדינתנו, ובהיותי בבישא נעשה מעשה לפני בהסכמת הרב מנידענהיים, ואני סדרתי המעשה ב"ד באח הנאבד וכן הורתי מקרוב לבחור אחד ממדינת אשכנז אשר אחיו נעלם זה ט"ו שנים וכבר כתב לכמה מקומות ולא נודע איו, ואמרתי לו שימתין עוד חדש ימים לכתוב עוד למקום אחד אשר מצפה לשמוע ממנו, ואם לא יתן קדושין על תנאי ע"כ. עי' שו"ת מהר"ם שיק אה"ע"ז סי' ט"ז. כ' ר' שלום משאש, וז"ל, שאין בפלגש להדיוט שום איסור רק מפני שהיא בושה מלטבול, ואם תטבול אין בזה שום איסור ע"כ. וכעין זה בשו"ת יש מאין ח"ג עמ' ל"ח-ל"ט. והנה בענין קדושין על תנאי לתקנת בנות ישראל בזמננו כבר יצא הרב ר' יעקב משה טולידאנו בטאנגיר בהירחון אוצר החיים שנת תר"צ עמ' 207 והלאה וכתב בסוף דבריו, וז"ל, לדעתי התקנה היותר נכונה כעת היא לשוב אל היתר הפלגש שנהגו בה אבותינו בימי השופטים והמלכים עכ"ל. והראה לדעת שו"ת תעלומת לב ג:ל"ב שכתב אופן דמותו גם להרמב"ם. עיי"ש. אבל באוצר החיים שמת תרצ"א עמ' 203 כ' הגאון ר' יוסף אליהו הענקין, וז"ל, באתי להעיר על מ"ש... דברים מבהילים שלדעתי מקרקרים כל קדושת בית ישראל ומתירים א"א לעלמא בלי יסוד כל שהוא וסומך על היתר הפלגש. והנה בקראי הדברים נשתוממתי וחפצתי תיכף לכתוב, אבל מפני שתולה באילן גדול ומביא שמות מחברים חפצתי לראות החבורים בפנים, האמנם יכול איזה פוסק להתיר דבר כזה? אבל לצערי מפני רובי טרדותי לא יכלתי להפנות והנני חושב שאסור לעבור על זה בשתיקה, ע"כ אזכיר כאן רק כללות הענין. הנה ידוע פסק הרמב"ם שהפלגש אסורה להדיוט וכן נהגו כל הדורות בישראל אחר התלמוד וגם קודם חתימת התלמוד, כי לא מצאנו בשום מקום בש"ס איזה פלגש או ספור אגב אורחא שהיה להם פלגש, והובא רק לפרושי קראי דדוד. ואם היה מקרים בודדים שפרצו בזה ופלפלו הפוסקים הדין ע"פ ש"ס להלכה. ואלה שהתירו להלכה מהם שהצריכה גט, ואלה שפסקו שאינה צריכה גט, הוא רק באופנים אלה: א. שנקנית לשפחות ולעבודה שזהו ענין פלגש לאמיתו ששפחה היא כדמוכח קראי דאברהם ודיעקב, והאישות נוהג עמה אפי' בע"כ, ועכ"פ אינה מקנה עצמה לאישות לו. ב. אפי' אינה שפחה אבל מפני שסוברים שקדשה היא רק מופקרת לכל אבל מפקרת עצמה לאחד אינה קדשה ע"כ אין בה איסור קדישה וזונה... ועכ"פ א"א לאחוז החבל בשני ראשין ולומר שיהיה אופן שהיא תקנה עצמה לאישות וגם הוא יתחייב בחיובי בעל ולא תהא א"א - כעין פסיק רישא ולא ימות. ומוכח מתוס' קידושין ו' ע"א ד"ה לא, מדברי הר"ר עזריאל שאפי' אם בשעת הקידושין חושב המקדש שלא תצטרך גט לא מהני, ואפי' יתנה שלא תצטרך גט פשוט דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה דדין גט התורה הטילה על האשה ואין צריך לזה שיהא דעת המקדש בעת הקידושין לכך... אבל מה ענין פלגש לכאן, הרי פלגש היתה קודם מתן תורה שלא היה להם עדות בקדושין... ע"כ ועיי"ש. ההכרעה בדברים חמורים אלה נתונה אך ורק לגדולי הדור וכדאי לצטט מדבריו של הרדב"ז בח"ד יס' רכ"ה, וז"ל, והוי יודע שאפי' הרמב"ן המתיר אם היה בזמנינו זה שהם פרוצים בשפחות

ובביאות אסורות היה גם הוא אוסר. עכ"ל. ודבר ה' בפיהו אמת כי הרמב"ן בתשובותיו כתב שאע"פ שמעיקר הדין הדבר מותר, וז"ל, במקומך תזהירם מן הפלגש שאם ידעו ההיתר יזנו ויפרצו ויבואו עליהן בנדותן. עכ"ל. ועל דברי הרדב"ז כתב ר' יהודה חיים הכהן מִסְלֶתוֹן בשו"ת וזאת ליהודה אה"ע סי' ז, וז"ל, ואם הרדב"ז ז"ל כתב כן בזמנו כ"ש אנן בזמנינו זה דבעוה"ר הדור פרוץ יותר ויותר והחופשיות פרצה ופשטה המספחת וניח"ל בהפקרא ושביק התירא ואכיל איסורא יש לחוש ביותר ולא להתיר להם. עכ"ל. אבל מאחר שראינו מחלוקת בדבר וא"א לומר שדבריהם של החולקים על הרמב"ם נדחו מההלכה, אין מן התימה שהיו פוסקים שהציעו הצעות שונות על יסוד שיטת הראב"ד והרמב"ן והשתמשו בהיתר זו כדי למצוא תרופה לנשים אומללות שהיו מעונות בכבלי העיגון. לדוגמא הגאון ר' פתחיה מרדכי ברדוגו בשו"ת נפת צופים אה"ע סי' י"ג נשאל אודות איש שהיה נשוי ונאנס ע"י השררה להמיר דתו וגירש את אשתו והלה נתקדשה עם אחר ושוב נתגרשה ממנו ועכשיו רוצה בעלה הראשון לקחתה עוד הפעם אבל התורה אמרה לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה וגו', והגרפ"ב התיר לה להיות פלגשו באם יסכימו שאר מורי הוראה במכנאס ופאס להוראתו. ובא רעהו הגאון הגדול המלאך רפאל ברדוגו והסכים עמו בשו"ת משפטים ישרים ב:ק"ע. ע"י בשו"ת מלמד להועיל ג:ח על דבר כהן שנשא נכרית בערכאות והנכרית רצתה להתגייר ולישא את הכהן כדת משה וישראל, והיה יסוד לחשוש שאם יסרב ב"ד לגיירה שתחלה ותשתגע. אע"פ שכהן אסור בגיורת הגאון ר' דוד צבי הופמן פסק שמותר לגייר אותה היות שאיסור זה פחות הוא מאיסור להיות נשוי עם נכרית. והיות שא"א לסדר להם קידושין עליה לחיות עם בעלה בנישואי ערכאות. בתוך תשובתו ציין לשו"ת מהר"ם פדואה סי' ט' ושו"ת שאילת יעב"ץ ב:ט"ז שלידים אין איסור בפילגש להדיוט, ובמקרה כזו פשוט שאין הבדל בין נשואי ערכאות ופלגשות. וע"י בשו"ת מלמד להועיל שם:ט"ז שכ', וז"ל, הנה אף שאין מגלין דבר זה אלא לצנועין לא ידענא אם יש בזה איסורא רבה כל כך שיושב עם אשה בציפליעה בלא קידושין, דלכאורה יש לדמות דבר זה ליושב עם פלגש. ע"כ. ועיי"ש שהדגיש שיש הבדל חשוב ביניהם שבציפליעה רוצה האיש שתהא אשתו לכל דבר ובכל זאת אינו מקדש אותה ע"פ הלכה ומבטל בפומבי כל ענין הקידושין, אבל מי שלוקח פלגש אינו רוצה שתהא אשתו ואינו מבטל את ההלכה. ע"כ. הוראה כעין זו נמצא בשו"ת מערכי לב סי' ע"ב להגאון ר' יהודה ליב צירלסאהן מקישונוב. לפניו בא מקרה בגיורת שרצתה להתחתן עם בחור כהן והיה שעת הדחק גדול כמבואר שם. הגר"ל"צ התיר לסדר חופה וקידושין עבורם כי זה היה כרוך בשעת הדחק עיי"ש. ונראה ברור שאם היה אפשר לסדר את הדבר בלי חופה וקידושין היה פוסק שעליהם לחיות ביחד בנישואין אזרחיים. וסיים את תשובתו בזה"ל: נלע"ד שיוכל כת"ר לסדר חופה וקידושין להמשודכים דנד"ד בתנאי שכת"ר יפרסם מתחילה ברבים שאין זו אלא הוראת שעה בנדון מציאות רחוקה כזו של שעת הדחק העצומה, שלפיכך אין ללמוד מזה שום קולא לענין אחר של גיורת לכהן. זולת זאת על כת"ר להודיע מתחילה להחתן שמיום שאחר החופה הנהו פסול לדוכן ולעליה ראשון לתורה וכדומה, ושכל זרעו מגיורת זו עד סוף כל הדורות יהיו חללים. עכ"ל. הגאון ר' משה מלכה רב הראשי ואב"ד בפתח תקוה בשו"ת והשיב משה סי' ע"א נשאל גם אודות כהן שהיה דר עם גיורת ויש לו ילדים ממנה. הרב ציוה עליה להפרד מבעלה אולם דא עקא שאע"פ שהזוג החליטו להיות שומרי תורה ומצוות קשה עליהם הפרידה. השאלה היתה האם אפשר לה להשאר עם בעלה. וז"ל שם: מכאן אתה לומד לנדו"ד, אע"פ שאשה זו נתגיירה כדת משה וישראל הרי היא עדיין אסורה לבעלה זה הכהן. אבל בלי קידושין יכול לחיות עמה בתור פילגש, ומכיון שאינה עוד בת בנים וגם היא כבר חיה בבני ברק תוך אנשים חרדים ואין החשש לעבור על איסור נדה וטבילה, תו אין כאן חשש כל שהוא והבעל יהיה מנוע לעלות לדוכן ולס"ת ראשון בתור כהן. ע"כ. יש לי לציין שהגר"ח"ע בתשובתו אל הג"ר צבי קליין דיין בק"ק עדת ישראל בברלין בשו"ת אחיעזר ג:כ"ג כתב שלדבר על היתר הפלגש בדורנו הוא פירצה גדולה בקדושת האישות ובפרט בימינו אלה שתמלא הארץ זמה. עיי"ש. ע"ע אגרות ר' חיים עוזר ח"א סי' שצה-שצו. ואם כך אמרו בדורות שלפנינו, מה נאמר אנו בדור פרוץ זה שמשוקע הוא במ"ט שערי טומאה. לכן ברור הוא שאפילו כשמדובר במקרים מיוחדים צריך כל פוסק לישוב שבעה נקיים טרם יתיר דבר שייראה תמוה בעיני ההמון ומה גם שיאמרו כבר התירו (פרושים וכו')